

Tungosta lemmikkikaupassa

KATJA HEIKKILÄINEN

Anja Snellmanin romaani *Lemmikkikaupan tytöt* on moniääninen tarina teini-ikäisen Jasmin Martinin katoamisesta, kuvaus siihen kytkeytyvästä lapsipornoteollisuudesta sekä äidin ahdistuksesta hänen yrittäessään löytää tyttärensä ja pitää samalla oma elämänsä raiteillaan. Tarina etenee eri aikaperspektiivejä sekoittaen katoamisajankohdasta kohti epämääräistä nykyhetkeä, jolloin Jasmin on aikuinen ja kertoo vuosistaan sieppaajansa kanssa.

Tarina alkaa, kun uutta luokkatoveriaan Lindaa ihaileva Jasmin alkaa tavoitella tämän kokeisuutta ja tietämystä muodin, seksin ja kaiken ”coolin” saralla. Ansaitakseen lisää taskurahaa uuden muodikkaamman elämäntyylinsä rahoittamiseksi tytöt hakeutuvat töihin koululaisia apulaisiksi palkkaavaan lemmikkikauppaan. Jasmin joutuu kuitenkin pian kanien hoivaimisen sijaan ruokkimaan kaupan miesasiakkaiden pornofantasioita: myymälä toimii Wet Pet Club -nimisen lapsipornoringin toimipaikkana. Seksuaalisesti kokeneempi Linda neuvoo Jasminia asiakkaiden viihdyttämisessä, ja pian molemmat työskentelevät osa-aikaisina lapsiprostituoituina. Klubi järjestää asiakkailleen orgioita, joissa päihteiä ja perversioista käydään tukkukauppaa. Kukaan ei kiinnitä asiaan huomiota, kunnes hylätyssä tukkuvarastossa toimivalla juhlapaikalla sytty tuhoisa tulipalo, jonka yhteydessä Linda menehtyy ja Jasmin siepataan.

Snellman kirjoittaa pedofilias-

ta ja pornografiasta koruttomaan tapaan tyyllillä, joka on tuttua jo hänen aiemmasta tuotannostaan. Hän ei sorru mässäilemään seksikohtauksilla, vaan viileä etäisyys kuvattavaan aiheeseen on tehokas tyylikeino herättämään lukijassa vastareaktion. Lasten hyväksikäytön rakenteiden systemaattisuus ja kaupallisuus ovat järkyttävä, epätodelliselta tuntuva ilmiö, etenkin kun siitä kirjoitetaan kuin mistä tahansa markkinatalouden tuotannosta. Lapsikauppa ja pornoteollisuus ovat kuitenkin kirjan kokonaisuuden kannalta vain piikkilankakehys, johon Snellman on ripustanut monia juonilankoja. Kirjailija on luultavasti itsekin huomannut rankimman aiheensa jääneen ohueksi, sillä *Lemmikkikaupan tytöt* päättyy erilliseen, irrallisen oloiseen epilogiin, jossa Snellman kuvaa prostituution historiaa akateemiseen tapaan. Epilogissa hän pyrkii osoittamaan, millä tavoin seksikauppaan on aina liittynyt vallan ja alistamisen koneisto ja kuinka seksityöläisten suojelemisen varjolla laaditut lait ja säännöt ovat yhteiskunnassa toimineet todellisuudessa asiakkaiden – pääsääntöisesti miesten – suojana. Epilogi on erillisenä puheenvuorona kiinnostava, mutta ei toisaalta onnistu rikastamaan hataraksi jäänyttä lapsiprostitutioaihetta eikä myöskään avaa uusia näköaloja akateemiseen keskusteluun.

Snellman koskettaa teoksessaan kuitenkin kahta muutakin tulenarkaa aihetta: yksinhuoltajanhemmuutta (tai tarkemmin: -äitiyttä) ja maahanmuut-

Anja Snellman
Lemmikkikaupan tytöt
Romaani
Otava, 2007
319 s.

tajien asemaa, jotka valitettavasti jäävät teoksen hennoimmin kehitellyn teeman varjoon. Kärjistetyksi voisi väittää Snellmanin kuvaavan kahta yksinhuoltajaansa, Jasminin ja Lindan äitejä, epäonnistuneina kasvattajina, eri tavoin narsistisina naisina. Heidän tyttärensä rajankäynti lapsuuden ja aikuisuuden välillä on saanut tapahtua vapaasti, liian suurin harppauksin, sillä välin, kun äidit ovat keskittyneet rakentamaan omaa naiseuttaan ja elämäänsä uudelleen. Lukijan provosointi ei kuitenkaan onnistu, sillä molemmat hahmot jäävät stereotyyppisiksi: kiireinen uraäiti ja homssuinen ex-missi ovat kliseisiä ”huonoja äitejä”. Hahmoja ei ole rakennettu tarpeeksi, jotta naisten valintoihin tai motiiveihin voisi millään tavalla samastua. Särmiä hioo myös se, että Snellmanin fragmentaarinen tyyli ei myöskään luo siltoja tytär- ja äitihahmojen välille. Äideillä ja tyttärillä on omat tarinansa, jotka leikkaavat toisensa vain Jasminin ja Lindan katoamishetkessä. Lukija ei voi edes halutessaan moralisoida naisten irrallisuutta lastensa elämästä.

MaahanmuuttajaveljeksetRandy ja Lido, joista toinen toimii Wet Pet Clubin isäntänä ja houkuttelee vastentahtoisien pikkuveljensäkin toimintaan mukaan, ovat romaanin pahoja poikia.

Pikkuveli Randissa on kuitenkin herkkyyttä ja vastustelua, ja pari polarisoituu kuin etsiväsarjojen hyvät ja pahat poliisit konsanaan. Henkilöt voisi tulkita rasisestisesti rakennetuiksi, mutta niiden äärimmäisyys on liian osoittelevaa. Snellman ei kuvaa, miksi vanhempi veli on päätenyt pedofiilien fantasioiden toteuttajaksi: hahmon vastenmielinen, rahanahne pahuus riittää lukijalle toiminnan selitykseksi. Randin rasvainen piittaamattomuus ”tuotteestaan”, nuorista tytönvartaloista, ei anna edes viitettä siitä, että tämä olisi alun perin muuttanut kotimaastaan aivan muista syistä kuin lapsiprostituutorinkiä perustaakseen. Lukija ei jää pohtimaan, olisiko tämä ajautunut pornomarkkinoille kahden kulttuurin yhteentörmäyksen takia, kyvyttömyytään saada itselleen kunnollista toimeentuloa esimerkiksi kieli-taidon puutteellisuuden takia; seksibisnes kun on globaalinen yhdenvertainen, porno ei vaadi sanoja. Veljesten ulkomaalaisuus on tarinan kannalta vain päälle liimattua eksotiikkaa.

Snellmanin maneerina onkin tehdä hahmoistaan kovin karikoituja, etäisiä lukijan arjesta. Juuri hahmojen saippuamaisuus etäännyttää lukijaa liiaksi ja tekee samastumisen ja tunnesiteen luomisen vaikeaksi. Kirjoittajana Snellman on kuitenkin sujuva. Hänen tekstinsä kulkee soljuvasti ja imee mukaansa. Jasmi-

nin gynekologiäiti Sara on kertojista vakuuttavin. Hänen päiväkirjanomainen tajunnanvirtansa on lihallista ja realistista, koreilematonta. Sara pohtii potilaidensa pakkoraskauksia ja ympäri-leikkauksella silvottuja sukuelimiä punoen samalla ajatuksiinsa tyttärensä katoamisesta nousseet syyllisyydentunteet sekä oman seksuaalisuutensa piirteet. Sisäinen puhe on moniäänistä, mikä tekee hahmosta uskottavan. On sääli, että Snellman ei ole hyödyntänyt Saran hahmoa enemmän tarinan äänenä. Sen sijaan jo aikuistuneen Jasminin retrospektiivinen ja hajanainen muistelu sieppaajansa kanssa viettämistään kahdestatoista vuodesta on romaanissa hallitsevaa. Lukijan mielikuva Jasminista perustuu kuitenkin tämän kuvaukseen teini-ikäisestä itsestään, ja ero aikuiseen Jasminiin on liian jyrkkä ja selittämätön, jotta siihen saisi otetta. Jasmin kuvaa sieppaajaansa, Kastajaksi kutsuttua miestä, mutta hahmosta on vaikea muodostaa yhtenäistä kuvaa. Kastaja on joko lapsipornoa harrastava akateemikko tai uskonnollinen puritaani, jonka uskossa seksillä on rituaalinen merkitys – tai kaikkea tätä. Siitä, missä tai miksi Kastaja pitää tyttöä vuosikaudet vankinaan, Snellman antaa vain hajanaisia vihjeitä.

Snellman nostaa romaanissaan esiin useita teema-aihoita: yksinhuoltajuuden, maahan-

muuton ongelmat, populaarikulttuurin lisääntyneen seksualisoitumisen ja tuotteistumisen, syömishäiriöt, uskonnollisen fanatismien, tietoyhteiskunnan muutoksen ja lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan. Snellmanin lahjakkuus kirjoittajana olisi kuitenkin riittänyt keskittymiseen vain yhteen tai kahteen aiheeseen. Kun ohimennen kirjatut, nokkelat huomiot nyky-yhteiskunnan erilaisten ongelmien monisyisestä yhteen nivoutumisesta voisi jättää lukijan tulkitsevan havainnoinnin varaan. Snellman raskauttaa lukijaa myös ripottelemalla tekstiinsä vihjeitä raamatullisesta symboliikasta. Henkilöhahmoilla on tuttuja nimiä: Rebekka, Ester, Ruut, Kastaja. Harva sekularisoitunut lukija tuntee raamattunsa niin hyvin, että voisi avartaa omaa tulkintaansa teoksesta viittausten avulla, eikä liene monen intresseissä lukea raamattua romaanin rinnalla. Mikäli nimisymboliikka on ollut Snellmanin mielestä olennaista, hän olisi voinut avata sitä lukijalle lisää – tai riisua romaaninsa yhtä paljaaksi symboliikan ja stereotyyppien rihkasta, alastomaksi ja raadolliseksi kuin lemmikkikaupan asiakkaille tanssivat työtökkin. Kun kirjailijalta puuttuu luottamus lukijaansa, jää teoskin ansiois-taan huolimatta etäiseksi.